

PŘEDEHRA K ÚSPĚCH KLUBU NA ÚSEKU VÝSTAVNICTVI - Celostátní výstava poštovních známek PRAHA 1950

Klub filatelistů 00 - 15 (v roce existoval pod názvem S. K. zaměstnanců hl. města Prahy, odbor filatelie - ve zkratce SKZMP) se po svém založení v roce 1943 zhostil všech úkolů, které od něj filatelisté očekávali. Předně to byla ochrana sběratelů před spekulanty. Dále byla okamžitě zřízena novinková služba. Od prvního setkání ve Sladkovského sále v květnu 1943 si stovky přítomných vyslechli histotricky první přednášku Václava Nebeského. Byl zvolen první vzdělavatel, kterým byl Vratislav Palkoska. Začaly se konat výměnné schůzky. Členové klubu byli vedeni nejen ke sběratelství, ale i k pozdějšímu vystavování. Jako bonus klub otevřel cestu v té době nevídanou - ke specializovaným oborům ve filatelii. Opět k ní přispěl Václav Nebeský se svou specializací deskových značek.

Protektorát Čechy a Morava skončil svou existencí a klub fungoval dál. Zdatně se rozvíjel, i když, jak podotkl Václav Nebeský, koukol se odpojil od obilí. Ubylo členů, ale zůstali ti, kteří si nově zřízeného klubu považovali a využili jeho služeb. I Ústředí československých filatelistů si našeho klubu velmi vážilo a mělo snámi úzké vazby.

Ted' poskočíme do vyšších pater tehdejší československé filatelie jako úvod k popisu jedné z nejdůležitějších činností klubu, kterých se tato entita zhostila s otevřeným hledím a velmi odvázně. Když si promítám uplynulých osmdesát let existence této entity, byl to počín nadmíru úspěšný, i když poplatný době, ve které se tato akce konala. Myslím, že to tehdy filatelie přece jen vyhrála. Ta činnost byla organizace původně Mezinárodní výstavy PRAGA 1950 posléze Celostátní výstavy PRAHA 1950.

V roce 1947 Karel Basika, tajemník Ústředí, připomněl na stránkách desetileté výročí vzniku Ústředí československých filatelistů. Bilancoval zejména výstavy. V podtextu jeho úvodního článku v Časopise českých filatelistů bylo cítit, že se vedení se zaobírá myšlenkou navázat na výstavu PRAGA 1938 a v nejbližší době uspořádat výstavu podobného typu a úrovně.

Článek Karla Basiky z 18. února 1947

PRAHA, DNE 18. ÚNORA 1947 • ROČNÍK 2 • ČÍSLO 5

FILATELISTŮ

ORGÁN ÚSTŘEDÍ ČS. FILATELISTICKÝCH SPOLKŮ
ODBOBNÝ ČASOPIS NEJSTARŠÍHO KLUBU V ČSR

REDIGUJE F. SMOLIK

DESET LET ÚSTŘEDÍ ČESKOSLOVENSKÝCH FILATELISTŮ

*D*esetiletí trvání Ústředí čs. filatelie ukládá nám radostnou povinnost vzpomenouti skromných začátků, z nichž vyrostla dnešní jednotná organizace, která se těžce proboujela než dosáhla dnešního vyspělého stupně organizačního. Přesto jsou to vzpomínky krásné a nezapomenutelné, neboť ty nám připomínají ono nadšení, které zdolávalo i ty nejtěžší překážky, sileno vědomím dobře myšlené práce.

Chceme-li každému československému sběrateli jen krátce připomenouti některá zajímavá data z historie dnešní organizace, musíme se vrátiti hezkou řádku let zpět, abychom si uvědomili jaký značný kus práce odborné i organizační byl za tu dobu vykonán.

Bylo to v letech devadesátých minulého století, kdy několik nadšenců založilo v dobách těžké persekuce politické první filatelistický klub. V dobách těch i shromáždění sběratelů byla pokládána za politické schůzky a z důvodu toho nebylo nic divného, byl-li takovým schůzkám přítomen policejní komisař, který měl za úkol utlumiti již v zárodku cokoliv, co by s filatelii nemělo nic společného. Těchto několik nadšenců bez ohledu na značné riziko osobní založilo náš první Klub českých filatelistů v roce 1887. Členstvo jeho bylo s počátku povětšinou ze zemí koruny české a již tehdy měl v některých větších městech své odbočky, které se

později osamostatnily, zvláště v době po první světové válce a daly tak vzniknouti zárodku dnešní naší velké organizace. Jediným pojítkem mezi Prahou a venkovem byl první odborný časopis Český filatelista, vydávaný již od roku 1896.

Činnost těchto spolků se vyznačovala povětšinou informováním členstva, odbornými rozpravami, obstaráváním známek a zvláště jich výměnou — nejdělejší způsobem, kterým si filatelie všude ve svých počátcích razila cestu oblíbenosti mezi zájemci v celém světě.

Již v roce 1914 z jara, těsně před první světovou válkou, uspořádal Klub českých filatelistů v Praze první výstavu poštovních známek v hotelu „Zlatá husa“ na Václavském náměstí. Válka znamenala jisté ochromení spolkové činnosti, která však se připravovala na své velké poslání a nové značné úkoly a můžeme říci, že přes nepřízeň doby učinila, díky řadě obětavých činovníků, co bylo v jejich silách.

V roce 1920 došlo konečně k založení první ústřední organizace filatelistické u nás, Svazu československých filatelistických spolků v Praze. Většina ze stávajících spolků filatelistických byla ve Svazu organizována a filatelie pomalu dobývala zády i na Slovensku.

Již v roce 1923 byla uskutečněna první mezinárodní výstava poštovních známek v Brně a její záštitu převzal sám prezident Osvoboditel Dr. T. G. Masaryk. Úspěch výstavy a vůbec podniků tak velkého byl uznávaný a trvalo celých patnáct let, než si československá filatelie donohla opakování druhou mezinárodní výstavu v Československu — nezapomenutelnou PRAGA 1938. Také tu záštitu převzal prezident republiky Dr. Ed. Beneš, a přímou účast, která se zvláště vyznačovala praktickou i theoretickou pomocí, poskytl oběma výstavám ministr-filatelista, vzácný přítel československého známkařství, pan Alois Tučný.

V roce 1927 u příležitosti oslav čtyřicetiletí svého trvání uspořádal pioniér československého známkařství, Klub českých filatelistů velkou jubilejní výstavu v Praze v místnostech Technologického musea. Rozsah výstavy již tehdy ukázal zčásti bohatý známkový materiál našich sběratelů.

Rozkvetu a největšího rozmachu doznala ústřední organizace také v tomto roce. Pak nastala doba těžkých hospodářských výkyvů, které se odrážely ve všem dění a postihly i filatelii. Nejprve v organizaci, která přes úsilovné snahy se počala drobit a jen ti nejvěrnější ji udržovali při životě. Rada spolků pak pracovala samostatně, a přes to, že uspořádáním celé řady sdařilých výstav místních dokázaly, že by se mohla uskutečnit velká celostátní organizace filatelistická, způsobily takový chaos, že zvláště úřady, a zejména ministerstvo pošt, si nevěděly při různých intervencích a žádostech rady, co a jak zařadit, kde skutečně pomoci a poradit a pod. Tato doba rozcháranosti trvala až do roku 1934, přejdouc křisi, která stihla postupně celý svět, bez dosti značných výkyvů. V roce 1934 ujal se iniciativy Spolek neodvislých filatelistů v Praze, který již dříve silně myšlenku uskutečnění jednotné organizace. Časté zájezdy jeho činovníků ke spřáteleným spolkům byly jedním z hlavních propagačních počínů, které vbrzku přinesly své kladné výsledky, z nichž třeba zvláště zdůrazniti velkou pracovní schůzi, uspořádanou 18. listopadu 1934 ve Slaném, kde došlo k námětu utvoření organizaci novou, neboť staré organizace byl téměř beznadějný. Na výzvu ke spolupráci soustředilo se v krátké době šestnáct spolků, které u příležitosti oslav desetiletí trvání Spolku neodvislých filatelistů v Praze založily 10. března 1935 organizaci novou, které dáno do vinku jméno Jednota československých filatelistů.

Nejdůležitějším z počínů nové organizace byl návrh zákona na ochranu sběratelů a proti padělatelům poštovních známek. Vlastní návrh zákona byl dán k dispozici ministerstvu pošt a telegrafů k prostudování a k uzákonění.

Téhož roku v dubnu uspořádal Klub českých filatelistů v Moravské Ostravě velkou výstavu poštovních známek a při té příležitosti svolal zástupce Svazu čs. filatelistických spolků, Jednoty čs. filatelistů a významných neorganizovaných spolků z Čech, Moravy a Slovenska. Jednání přineslo mnoho kladných podnětů a zjištění, že jednotou a spoluprací by se dala v Československu vybudovati významná organizace. Na podzim téhož roku zahájil Svaz přípravné práce k uskutečnění Mezinárodní výstavy v Československu, stanovené na rok 1938. Na jaře roku 1936 byl svolán po dlouhé době Celostátní sjezd čs. filatelistů do Prahy. Účast, kterou projevil organizace, zástupci významných spolků i ministerstvo pošt, které se zúčastnilo zvláštní delegací, svědčily o netušeném zájmu o dění v československé filatelii.

V Praze byla uspořádána řada propagačních výstav. Tak S. V. U. Mánes otevřel filatelistický salon, který oblesl sběratelé významnými objekty a také prezident Osvoboditel zapůjčil některé ze svých známkových exponátů na tuto výstavu. Téhož roku na podzim došlo k rozhodujícímu událostem u příležitosti výstavy, kterou uspořádal člen Svazu, Klub čs. filatelistů v Žilíně. Pořádající klub pozval všechny významné činitele do Žiliny, kde došlo k jednáním, při nichž zástupce Svazu ohlásil jeho likvidaci a utvoření spolu s Jednotou, organizace nové. Ke spolupráci byli pozváni všichni významní sběratelé i spolky. Význam tohoto zájezdu třeba spatřovati zvláště v propagační cestě, kterou Jednota čs. fila-

telistů a Spolek neodvislých filatelistů uskutečnily zájezdem svých delegátů do Nitry, Nových Zámků a Bratislavy. Zvláště jednání bratislavská měla značný úspěch a sjednáno s Klubem čs. filatelistů v Bratislavě uskutečnění velké Celostátní výstavy na podzim roku 1937 v Bratislavě. Konečně v únoru 1937 vytvořena nová jednotná celostátní organizace, Ústředí československých filatelistických spolků v Praze, která soustřeďovala tehdy 42 členské spolky.

Nová organizace postupovala v duchu a intencích Jednoty a její zástupci navštívili Mezinárodní výstavu PEXIP v Paříži a Národní výstavu ZEFIB v Bělehradě. Československo bylo důstojně reprezentováno doma i za hranicemi a této skutečnosti dalo výraz i ministerstvo pošt a telegrafů v čele s ministrem panem Aloisem Tučným, generálním ředitelem Dr. K. Dunovským a dnešním generálním ředitelem Dr. J. Pipkem. Všichni tito pánové se štábem úředníků svého resortu se přičinili o řadu podnětných námětů a podpořili organizaci a tím všechny československé sběratele všude tam, kde to bylo možno.

V Bratislavě byl v předvečer otevření Celostátní výstavy uspořádán II. Celostátní sjezd, který navštívil v čele významné delegace sám ministr pošt. Imposantní účast zástupců spolků z celé republiky svědčila, že dění v československé filatelii jde správnými cestami a nezadržitelně svému cíli vstříc.

Nadešel historicky památný rok 1938, kde Československo ukázalo zástupcům světa v mnoha odvážlivých svou vyspělost. Z nich nejvýznamnější byly dvě události v těsném sledu uskutečněné — Mezinárodní výstava PRAGA 1938, která soustředila v Praze objekty takové ceny a v takovém rozsahu, v jakém žádná podobná jiná výstava dosud tak neučinila. Výstavu navštívil pan prezident Dr. Edvard Beneš a ministr pošt pan Al. Tučný se přičinil o její úspěch měrou nemalou. Poštovní správa se při té příležitosti ukázala na výši vyspělého a pohotového úřadu státního. Druhým podnikem byl Slet sokolstva, který byl výzvou, výstražnou i připemínkou všem, kteří přijeli, aby shlédli Československo tak těsně před světovou tragédií.

Podzimní události roku 1938 svědčily, že jdeme všichni, celý svět, nikoho nevyjímaje, do hrůzných událostí, z nichž jedni přinesou vlasti i světu oběti nejvyšší, druhí ponесou prapor víry a demokracie za všech okolností dále do nových lepších dob, které musely přijít po době vichřice a utrpení.

Cest všem těm, kteří nemohou s námi sdílet dnešní dny radosti a žádostiučinění, kteří nemohou se s pohnutím v srdci shlížeti nad novými známkami naší drahé vlasti a portrétem milovaného prezidenta. Doba útisku a nesvobody zůstane nám však příkladem jedním — sjednocením celé československé filatelie v jediné celostátní organizaci. Tuto skutečnost třeba hodnotiti nejvyšše. Přes úsilovné snahy různých těch „Radostí ze života“, které se snažily všemi možnými způsoby zapojiti československou filatelii do sféry okupantské, nestalo se tak a naši filatelisté i organizace vyšli z těchto zlých dob sjednocení s vírou v novou, lepší dobu. Po sedmi letech války, která strhla do svého víru celý svět, vysvítlo nám znovu slunce svobody, doba nových krásných možností, v nichž možno tvořiti nové hodnoty, ze kterých se budou radovati nejen současníci, ale i generace příští.

Poštovní správa sama, přes značné potíže technické, přistoupila ihned k vydání vlastních nových poštovních známek a během doby, necelé dva roky po obnově své svobodné činnosti, vydává opět známky takové, které důstojně reprezentují Československo doma i za hranicemi.

I naši filatelisté nezaháleli. Několik výstav místních s posláním rázu propagačního ukázalo, že jsme nedočkaví nových činů a výsledkem tohoto snažení a této úsilovné, necelý rok trvající práce, byla skvělá Celostátní výstava v Brně uskutečněná v srpnu roku 1946. Filatelistické Československo znovu ukázalo ze své nepřehledné studnice známkových objektů mnoho krásného a cenného. Každý, kdo nevážil cestu do Brna shlédnouti tento první velký poválečný podnik, může litovati, že se nerozhodl kladně — ještě žádná jiná výstava u nás uspořádaná nebyla instalována v tak krásných reprezentačních místnostech, tak vhodným způsobem a tak vkusně sladěna.

Dnes stojí československá filatelie před významným řešením rázu organizačního, k němuž nemalý impuls dává slovenský Svaz, organizace, která vznikla v době války na Slovensku. Svaz uplatňuje stanovisko samosprávy v jednotlivých zemích našeho státu. Ústředí, jako celostátní organizace, která byla uznána mezinárodně a byla členem FIPU již před válkou, kteréžto členství přerušilo jen válečné dění — tedy nezaniklo, vidí vhodnější a hlavně levnější řešení tohoto organizačního problému, v jedné celostátní organizaci rozdělené na župy, při čemž Slovensko by mohlo jako jednotná krajina, spravující si své záležitosti sama, státi se členem této celostátní organizace.

Dosavadní jednání, přes oboustranné projevení dobrou vůli, nevedla ke kýženému výsledku a mají být řešena v nejbližší době. Věříme, že se tak stane důstojným způsobem, v němž se bude znovu obrážeti ta tolikrát opakovaná, hlásaná a propagovaná skutečnost, že v jednotě je síla!

Přejeme proto Ústředí československých filatelistických spolků do druhého decenia podobnou řadu úspěchů, jimiž se může s hrdostí vykáhati za dobu své působnosti dosavadní.

Karel Basika.

Druhý článek Karla Basiky, který vyšel též v Časopise českých filatelistů o rok později - dne 15. února 1948, byl již o něco konkrétnější. Karel Basika zmiňuje výstavu mezinárodní výstavu PRAGA 1950, ba co víc. Jedním ze jmenovaných, kteří by se měli starat o výstavy jako takové včetně této, byl známý sběratel Zdeněk Kvasnička. Filatelista, který též inklinoval ke specializovaným oborům. Po zániku Stolní společnosti sběratelů příležitostných razítek a frankotypů vedl nově zřízený Odbor frankotypů v rámci Klubu českých filatelistů. Od něj tento yli (o to jsem napsal tři příspěvky na tento web 18. a 19. ledna 2020 pod názvem PRAHA 1950).

Kostky byly vrženy.

PRAHA, DNE 15. ÚNORA 1948 • ROČNÍK 3 • ČÍSLO 5

FILATELISTŮ

ORGÁN ÚSTŘEDÍ ČS. FILATELISTICKÝCH SPOLKŮ
ODBORNÝ ČASOPIS NEJSTARŠÍHO KLUBU V ČSR

REDIGUJE F. SMOLIK

President republiky Dr. Edvard Beneš na výstavě Praga 1938.

P R A G A 1 9 5 0

Mezinárodní výstava poštovních známek v Praze 1950 - ano, bude - tak se rozhodl ústřední výbor naší vrcholné filatelistické organizace na své poslední schůzi, přijav tak pověření, přenesené z Rakou-

ského Verbandu, na Ústředí čs. filatel. spolků. Kdo by nezpomněl velkých a slavných dnů výstavy „Praga 1938“, která doufejme bude mít důstojnou reprizu v roce 1950. Toho roku totiž i zpomene naše země stého výročí vydání prvních poštovních známek u nás, třebaže tehdy ještě rakouských, ale přece jen u nás. Toto významné

jubiläum připomenou si všechny okolní státy, které tehdy z části byly součástí bývalého mocnářství. Ať je to bratrské Polsko, sesterská Jugoslavie, nebo spřátelené Rakousko či sousední Maďarsko a také Rumunsko, všechny tyto státy mají ve svých hranicích dnes území, která tehdy byla v rámci monarchie.

Než vrátíme se k výstavě samé a řekneme si několik slov co čeká naše čtenáře a to nejen snad ty, kteří budou pověřeni přímo pracemi na výstavě samé, ale i ty, kteří ve spolcích v Čechách, na Moravě a na Slovensku budou mít za úkol propagovat tuto výstavu, tento významný mezinárodní podnik a zvláště pak připravovat naše sběratele k úpravě svých expozit, jimiž by vhodné scitožili se zahraničními hosty.

Vzpomínáme jak v roce 1938 náš čestný salon byl vybaven stěejnými expozitami významných sběratelů z Evropy, zámoří a krásnými expozicemi poštovních správ, z nichž ona Velké Británie ukázala všem návštěvníkům začátky poštovní známky od jejího zrodu v roce 1840.

Známky Mauritia, vystavené hned několika sběrateli a všechna ostatní esa známkového světa až na populární brisou Guyanu hostovaly v Praze, aby se ukázaly ve svém hávu také našim sběratelům. Ba byla to velká a slavná výstava, která v roce tak velkých a převratných událostí ukázala významně na života schopnou zemi v srdci Evropy, na Československo. Zahraniční návštěvníci a zvláště pak členové rozhodčího sboru i delegáti členských svazů sdružených ve FIP, již tehdy se netajili obdivem nad skvělým uspořádáním a vybavením výstavy, jakož i nad množstvím mezinárodní soutěže schopných expozit našich sběratelů. Nuže tato příležitost se nám naskýtá znovu, znovu můžeme vybudovat takovou výstavu jako v roce 1938. Jsme přesvědčeni, že všichni naši sběratelé a čtenáři využijí této příležitosti uskutečnit výstavu ještě lepší než byla ona v roce 1938.

Vzpomínáme-li již slavných dní československé filatelie předvedené je třeba připomenouti si dva pracovníky, kteří se o zdar výstavy zasloužili měrou mimořádnou. Byl to především zvěčnělý přítel prof. Eng. Wyrupov, jehož úsilí děkujeme, že přes odmlatou kampaň řízenou z říše, byly u nás soustředěny expozitami tak významné a pak arch. Pilař, který vybavil starou budovu Národního domu na Královských Vinohradech takovým způsobem, že to uznali i nejpřísnější kritici. Tim ovšem neubíráme uznání všem ostatním čtenářům, kteří se o zdar výstavy přičinili rovněž skvělým způsobem.

Nejslavnější den ovšem byl 2. července 1938,

kdy výstava byla v hodinách odpoledních uzavřena pro veřejnost, již o čtvrté hodině, aby důstojně vypravila uvítala návštěvu prvního občana ve státě a svého protektora, prezidenta republiky dr. Edvarda Beneše. Byly to slavné a povznášející okamžiky pro všechny přítomné když, proveden předními představiteli výstavního výboru v čele s předsedou p. Lad. Bednářem a ministrem pošt p. Aloisem Tučným, prohlížel si vystavené sbírky a netajil se svým obdivem i uznáním práci a snaze čtenářů, kteří v době tak rušné uskutečnili tak krásný podnik.

Spoluúčast poštovní správy byla po všech stránkách významná a starost tehdejších představitelů poštovního resortu o zdárný výsledek výstavy je zapsána v srdcích všech těch, kdož měli s pověřenými pány spolupracovat, jistě písmem nesmazatelným. Stálý zástupce poštovní správy u výstavního výboru ministerský rada JUDr. J. Nájemník a všichni ostatní učinili vše, aby zajistili výstavu způsobem, který by směl každou kritiku. Také expozice naší poštovní správy vynikala, jsou instalována doma a mají tak neomezené možnosti, nad všechny ostatní, jak vystavenými expozitami, tak i celým uspořádáním.

Nuže krátce jsme si připomněli ony nezapomenutelné dny velké mezinárodní výstavy československé, které budiž nám vzpruhou a připomínkou povinnosti, které nás očekávají, abychom mohli svoji čtí mezinárodní výstavu vybarvit neméně tak krásným způsobem jako v roce 1938.

Pro řízení výstavních prací byla použito způsobu mezinárodní výstavy CIPEX, uspořádané loni v New-Yorku a sice tak, že vedením celého výstavního výboru byl pověřen pouze jeden člen, který jmenuje vedoucí čtenářské odbory, kterých bude třeba k uskutečnění práci na výstavě. Vedoucí čtenářské odbory, kteří budou tvořit takto ústřední pracovní výbor si pak najmou ostatní spolupracovníky. Porěřením této významné funkce byl jednomyslně jmenován pan Zdeněk Kvaměčka, jehož zkušenosti z dřívější a bohaté znalosti sběratelské jsou zárukou, že výstavě bude věnována více než povinná péče.

Zadáme již dnes všechny pracovníky i spolkové čtenářské, kteří jakýmkoliv způsobem budou zapojeni do práci na mezinárodní výstavě PRAHA 1950, aby svůj úkol pojímali vážně a se vši rozhodností a aby se snažili učinit více než jen zádat své povinnosti.

Jako připomínku nezapomenutelných slavných dní mezinárodní výstavy v roce 1938 přinášíme obrázek z návštěvy protektora výstavy prezidenta republiky dr. Edvarda Beneše, dne 2. července 1938.

K. Baškin.

V dalším pokračování tohoto miniseriálu přiblížím souvislosti mezi výstavou PRAHA 1950, která se konala ve dnech 28. října - 5. listopadu 1950 v Domě U Hybernů a v Obecním domě v Praze a Klubem filatelistů 00 - 15, který byl tehdy přejmenován na

Závodní klub zaměstnanců města Prahy, odbor filatelie

a byl jedním z organizátorů této výstavy protřednictvím významných osob Klubu (a několika členů v pozadí), mezi něž patřili: **Václav Matura, předseda výstavního výboru (zároveň byl III. místopředsedou Ústředí), Václav Nebeský, vedoucí výstavního odboru - odboru mládeže zároveň zastával funkci referenta patronátů mládeže).** Václav Nebeský byl zároveň

jedním ze členů rozhodčího sboru.

A podíváme se na tuto výstavu a seznámíme se s kolektivními exponáty našeho klubu. Doba byla taková.